

Сергій САМОЙЛОВ,

orcid.org/0000-0002-6814-5674

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного університету імені Г. С. Сковороди
(Харків, Україна) *iraqezik@gmail.com*

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИРОТВОРЧОГО ДИТЯЧОГО ТА МОЛОДІЖНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз становлення та розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні, який відіграє значну роль у формуванні громадянського суспільства та його цінностей.

Уточнено сутність понять «миротворча діяльність», «дитячий та молодіжний рух». Визначено авторську дефініцію «миротворчий дитячий та молодіжний рух». Поетапно розкрито розвиток, напрями і мету діяльності миротворчих дитячих та молодіжних організацій в Україні.

Установлено, що генеза становлення і розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні припадає на кінець XIX ст. та пов'язана з діяльністю українських січово-сокольських товариств. У 10–20-х роках XX ст. миротворчий дитячий та молодіжний рух пов'язаний з появою та розвитком скаутингу в країні, розвитком Студентських товариств та церковно-громадських товариств. У період 20–30-х років миротворчий дитячий та молодіжний рух тісно пов'язаний з «піонерським рухом», а також з діяльністю національно-патріотичних дитячих та молодіжних товариств. З'ясовано, що у період 1940–1950-х років миротворчий дитячий та молодіжний рух в Україні набуває нового темпу розвитку, це пов'язано передусім із ратифікацією Президією Верховної ради Української РСР статуту Організації Об'єднаних Націй (далі ООН) і УРСР (1945 р.). Виявлено, що у 1960–1970-ті роки було конкретизовано мету і завдання миротворчого дитячого та молодіжного руху, активізовано співпрацю України з ЮНЕСКО. Установлено, що у 1980–1990-ті роки нового темпу розвитку набувають національно-патріотичні осередки молоді. Виявлено, що ця тенденція розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху спостерігалася й у 2000-х роках. На сучасному етапі діяльність миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні достатньо врегульована на законодавчому рівні, а в її розвитку важливу роль посідають громадські організації.

Ключові слова: дитячі організації, миротворчість, миротворча діяльність, молодіжні організації, ООН, рух, товариства.

Serhii SAMOILOV,

orcid.org/0000-0002-6814-5674

Postgraduate Student at the Department of Education and Innovative Pedagogy
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) *iraqezik@gmail.com*

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF PEACE AND YOUTH PEACE MOVEMENT IN UKRAINE

The article analyzes the formation and development of the peace children's and youth movement in Ukraine, which plays a significant role in shaping civil society and its values.

The essence of the concepts «peacekeeping», «children's and youth movement» is specified. The author's definition of «peacekeeping children's and youth movement» is defined. The development, directions and purpose of activity of peacekeeping children's and youth organizations in Ukraine are gradually revealed.

It is established that the genesis of the formation and development of the peace children's and youth movement in Ukraine dates back to the end of the XIX century. and is related to the activities of Ukrainian Sich-Sokol societies. In the 10s and 20s of the twentieth century. peacekeeping children and youth movement is associated with the emergence and development of scouting in the country, the development of student societies and church and community societies. In the 1920s and 1930s, the children's and youth peace movement was associated with the "pioneer movement" as well as with the activities of national-patriotic children's and youth societies. It was found that in the period of 1940s and 1950s the peace children's and youth movement in Ukraine gained a new pace of development, this is primarily due to the ratification of the United Nations Charter by the Presidium of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR (hereinafter UN) and the USSR (1945). It was revealed that in the 1960s and 1970s, the goals and objectives of the children's and youth peace movement were specified, and Ukraine's cooperation with UNESCO was intensified. It is established that in the 1980s and 1990s, national and patriotic youth centers gained a new pace of development. It was found that this trend in the development of the children's and youth peace movement was observed in the 2000s. At the present stage, the activities of the children's and youth peace movement in Ukraine are sufficiently regulated at the legislative level, and public organizations play an important role in its development.

Key words: children's organizations, peacekeeping, peacekeeping activities, youth organizations, UN, motion, society.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів, поглиблення міжнародної співпраці, військового конфлікту на Сході України актуальності набирає миротворчий рух в Україні, який відіграє значну роль у формуванні громадянського суспільства та його цінностей. Миротворча діяльність є запорукою попередження кризових та конфліктних явищ як усередині держави, так і поза її межами.

Проте в Україні спостерігається і негативна тенденція миротворчого руху, зокрема, у зменшенні участі України в міжнародних миротворчих операціях, що пов'язано з військовими подіями на Сході України, та з низьким рівнем залучення цивільного та громадського прошарку населення до проблем миротворчої діяльності. Тому на сучасному етапі розвитку держави миротворчий рух, зокрема діяльність громадських дитячих і молодіжних миротворчих організацій (об'єднань) як соціального інституту, є потужним механізмом допомоги державі у вихованні молодого покоління українців, як феномену ефективної та оперативної реакції на виклики та загрози сьогодення. Отже, враховуючи вищезазначене, можна стверджувати про актуальність дослідження у вивченні становлення і розвитку дитячих і молодіжних рухів в Україні з метою використання позитивного досвіду та врахування негативних чинників.

Аналіз досліджень. Дослідження історико-педагогічних матеріалів засвідчує, що питанню миротворчої діяльності в Україні та світі приділяли увагу такі вітчизняні вчені, як: О. Гогоша, О. Ковтун, А. Кожушко, О. Лавер, В. Лисак, В. Луценко, І. Патлашинська, С. Полтавець, С. Чернюк, Г. Шелест та ін.

Питання дитячих і молодіжних рухів в Україні як соціального феномену суспільства стало об'єктом уваги таких вітчизняних науковців, як: І. Артеменко, І. Близнюк, К. Буш, В. Головенько, Д. Гришук, А. Зінченко, Н. Коляда, О. Корнієвський, Д. Мельников, М. Носок, К. Плоский, І. Тімкін, Т. Черкашина, В. Якушик та ін.

Проте вивчення науково-педагогічної літератури свідчить проте, що питання становлення і розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні перебуває на початковому етапі, що і послугувало вибору теми дослідження.

Метою статті є історико-педагогічний аналіз становлення і розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні.

Виклад основного матеріалу. Миротворчу діяльність зазвичай розуміють як інструмент спрямований на врегулювання, вирішення, ліквідацію збройного конфлікту та політичного насильства,

а також надання допомоги державі й суспільству в переході від війни до миру (International Encyclopedia, Franz Kernic, 2015).

Дитячий та молодіжний рух як педагогічний феномен – це самостійна галузь знання, що вивчає сутність, закономірності, специфічні риси процесу виховання та розвитку особистості в дитячій чи молодіжній організації (Коляда, 2016: 141).

На нашу думку, під миротворчим дитячим та молодіжним рухом варто розуміти діяльність, що спрямована на процес виховання та розвитку особистості, яка в майбутньому здатна орієнтуватися у питаннях збройного, військового конфлікту та політичного насильства, спроможна вирішувати важливі питання врегулювання миру в державі та світі, є соціально-громадським значущим взірцем для наступних поколінь.

Генеza становлення і розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні припадає на кінець XIX ст., що пов'язано з діяльністю українських січово-сокільських товариств – «Сокіл» (1894 р.), «Січ» (1900 р.). Метою діяльності вищезазначених товариств був розвиток національного усвідомлення і плекання духовних, моральних та фізичних цінностей дітей та молоді. Ці товариства гуртували навколо себе дітей, молодь та проклали шлях до відродження національного війська, виховували кадри (Церковник, 2017: 178-179).

У 10–20-х роках XX ст. миротворчий дитячий та молодіжний рух пов'язано з появою скаутингу в країні, основною метою якого був духовний, інтелектуальний, фізичний розвиток дітей та молоді, спрямований на формування активної, цілісної особистості. Прикладом скаутської організації є молодіжне товариство «Пласт», яке виникло у Львові в 1911 р. Засновниками цього таємного молодіжного гуртка, стали Петро Франко (український педагог, письменник) та Іван Чмола (український педагог, військовий). Першочерговою задачею діяльності «Пласту» було й залишається патріотичне виховання, ознайомлення дітей та молоді з військовою справою, підготовка їх до боротьби за незалежність України. Також напрями роботи товариства «Пласт» включали збирання історико-краєзнавчих матеріалів, туристичну роботу, здобуття знань та навичок надання першої медичної допомоги, фізично-виховну роботу, набуття умінь гігієни тіла тощо.

Важливу роль у становленні миротворчого молодіжного руху на початку XX ст. відігравали Студентські товариства, які входили до складу Українського студентського союзу (1909 р.), що налічував 98 українських студентських товариств (Лісовець, 2011: 26, 29, 73).

Неабияку роль у становленні та розвитку миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні відіграли церковно-громадські товариства початку ХХ ст. Серед них – Марійське товариство молоді (1904 р., Львів), Марійське товариство учениць (1918 р.), Марійське товариство для української шкільної молоді (1918 р.) (Стоцький, 2018: 135-142), «Захист для сиріт імені митрополита Андрія Шептицького» (1915 р.), Українське крайове товариство охорони дітей та опіки над молоддю (1918 р.). Миротворча діяльність вище зазначених товариств носила просвітницький, освітній, виховний, опікунський характер спрямований на відродження власної держави, збереження її національного генофонду та пробудження у молодого покоління почуття патріотизму, відповідальності за себе та власну державу (Церковник, 2017: 65–66).

Соціально-політичні зміни початку ХХ ст. позначилися на становленні дитячого та молодіжного миротворчого руху в Україні. Так, у період 20–30-х років ХХ ст. поширення набуває «піонерський рух», який посідав центральне місце у розвитку й становленні особистості. До 1924 р. «Піонерський рухом» опікувалася масова комуністична Піонерська організація, під егідою Ленінської комуністичної спілки молоді України, після смерті В. Леніна керівництво здійснював ЦК ВЛКСМ (Енциклопедія історії України, Т. 2, 2014). Метою «піонерського руху» було формування і становлення особистості на засадах комуністичних цінностей. Миротворча діяльність «піонерського руху» мала неоднозначний характер. З одного боку, під миротворчою діяльністю вбачалася допомога безпритульним, боротьба з неписьменністю, облаштування бібліотек, розвиток технічних, природничих гуртків, різнобічні пізнавальні експедиції та походи (геологічні, археологічні тощо), з іншого – розумілося використання піонерів у політичних компаніях (колективізації, розкуркуленні, здійсненні політичних репресій, роботи в полях, охорони врожаю під час голодомору 1932–1933 рр.) (20–30-ті роки ХХ ст.), партизансько-розвідницькій роботі в загонах та підпільних організаціях у складі Червоної армії (1940-і роки); військово-патріотичній роботі в загонах червоних слідопитів, тимурівців, піонерських учнівських виробничих бригад тощо (1950–1990-ті рр.). Діяльність «піонерського руху» як ідеологічного впливу на дітей і молодь, у тому числі й через миротворчу діяльність, продовжилася до розпаду СРСР та здобуття незалежності України (1991 р.).

У період 20–30-х років, окрім провладного «піонерського руху», спостерігався миротворчий національно-патріотичний дитячий та молодіж-

ний рух, діяльність якого зосереджувалася в товариствах Карпатський лещатий клуб (1924 р.), «Луг» (1925 р.), Союз Української поступової молоді імені М. Драгоманова «Каменярі» (1930 р.), «Орли» (1933 р.) тощо. Ці товариства ставили за мету виховати в українських дітях та молоді високі моральні цінності, відповідальність, почуття національної гідності. При цих товариствах діти і молодь, окрім військової справи, вивчали національну історію, літературу, мову, створювали читальні з метою розповсюдження грамотності серед населення (діти та молодь навчали інших дітей грамотності, читанню тощо), видавали часописи, газети, журнали патріотичного характеру тощо (Лісовець, 2011).

Виходячи з тенденцій глобальної взаємозалежності, просування ідеї створення миру в світі у 1940–1950-ті роки миротворча дитяча та молодіжна діяльність в Україні набула нового темпу розвитку. Зокрема, цьому факту сприяла ратифікація Президією Верховної ради Української РСР статуту Організації Об'єднаних Націй (далі ООН) і УРСР (1945 р.). Таким чином, Україна стала однією із засновниць ООН (Лук'янюк, 2001). Саме завдяки ООН були встановлені певні мінімальні вимоги з дотримання і встановлення міжнародного миру й безпеки, що розповсюджувалися на всі держави.

Зокрема, після Другої світової війни активізувалася робота з миротворчого виховання дітей та молоді Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) (1946 р.), у тому числі й в Україні. Її метою стала просвітницька і прикладна діяльність із проповідування моральних, духовних цінностей та сприяння активній участі молоді у розв'язанні соціально значущих проблем, зокрема проблем встановлення миру.

З'ясовано, що вагомий внесок у розвиток молодіжного руху як у світі, так і в Україні зробила саме ООН. Починаючи з 1960-х років цією організацією було ухвалено низку документів, що визначали позиції стосовно молоді. Так, у 1965 р. ООН було схвалено Декларацію про поширення серед молоді ідеалів миру, взаємоповаги та взаєморозуміння між народами (Кожушко, 2017).

У 1974 р. ЮНЕСКО прийняла «Рекомендації про виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва, миру та виховання в дусі поваги прав людини й основних свобод» (Рекомендації № 995_863 від 19 листопада 1974 р.). Документом було конкретизовано заходи, яких мали вжити держави з питань політики в галузі освіти, змісту і методики виховання в дусі миру тощо. Передбачалися повсякденна просвітницька

робота серед дітей та молоді, дискусії з питань миру, виховання в молодого покоління умінь та навичок розв'язання конфліктів на основі діалогу, розвиток критичного мислення і здатності самостійно аналізувати факти дійсності тощо. Ця робота проводилася переважно у межах громадських організацій, які співпрацювали з Міжнародною асоціацією фондів миру та інших об'єднань (при ЮНЕСКО). Зокрема, упродовж 1970-х–1980-х років поширення набув молодіжний рух Асоційованих шкіл ЮНЕСКО, обміну делегацій школярів з УРСР з ін. країнами.

Незважаючи на те, що ООН постійно посилювала роль у миротворчій діяльності світу, зокрема й в Україні, у 1960–1980-х роках міжнародні ідеали становлення миру перегукували з «радянським патріотизмом». Таким чином, миротворчий дитячий та молодіжний рух в Україні був зосереджений переважно в управлінні провладних органів Комуністичної партії. Враховуючи приписи реформи 1964 р. зміцнення зв'язку життя зі школою, велика увага приділялася вихованню «комуністичного патріотизму» саме в школах. Під вихованням патріотизму малося на увазі прищеплення дітям морально-політичних почуттів та основ інтернаціоналізму відповідно до концепції комуністичного виховання. Це мало сформувані в них певні уявлення про суспільні явища і процеси та позитивне ставлення до них. Зокрема, окрім піонерських організацій, цим питанням упродовж 1960–1980-х років активно опікувалося Товариство «Знання» УРСР (Бондар, 2021: 151-1520).

Варто зауважити, що у період «перебудови» (1985–1991 рр.), який ламав закоренілі догми комунізму, відбувається оновлення всіх сфер життя, зокрема дитячого й молодіжного руху, що позначилося на їх миротворчій діяльності. Так, з'являються національно-патріотичні осередки молоді, які займалися просвітницькою діяльністю питання миру в країні та світі – «Товариство Лева» (1987 р.), «Оберіг» (1987 р.), «Поступ» (1987 р.), «Берегиня» (1987 р.), «Спадщина» (1988 р.) та ін. (Близнюк, 2021: 104-105).

Процес державотворення України як самостійної незалежної держави не міг не позначитися на миротворчому дитячому та молодіжному русі. Саме на початку 1990-х років питання миротворчих рухів набуває актуальності з новою силою. Наперед це позначилося на переоцінці участі молодого покоління у суспільно-політичному житті. Зауважимо, що починаючи з 1990-х років громадські дитячі й молодіжні об'єднання стають важливим і самостійним соціальним інститутом в українському соціумі. Це позначилося на

динаміці їх кількості та якості, активної співпраці з державними органами влади щодо реалізації державної миротворчої політики.

Окремою ланкою виховання молоді в дусі миру з національним характером у 1990-х роках стали загальноосвітні школи. При школах педагогами були створені лабораторії, гуртки, наукові осередки тощо, які своєю просвітницькою, освітньою та науковою роботою ознайолювали та прищеплювали молодому поколінню дух миру. Основними методами цієї роботи серед молоді були: переконання, приклад, змагання, заохочення тощо у формі лекцій, бесід, розповідей, диспутів, ігрових вправ, перегляд тематичних телепередач, відео тощо. Активно провадилися спеціальні уроки миру на яких педагоги організовували зустрічі учнів зі спеціалістами з питань державотворення, народними та місцевими депутатами, ветеранами Другої світової війни, Афганської війни, особовим складом збройних сил України (офіцерами, солдатами, курсантами), учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції тощо. Також варто зауважити, що не оминув миротворчий рух студентство при ЗВО. Окрім вище зазначених форм роботи діти та студенти брали активну участь у конференціях, конкурсах, фестивалях присвячених миротворчій діяльності (зокрема, в рамках проєктів ООН), де могли продемонструвати есе, малюнки, вірші, пісні, презентації тощо.

Окрім вирішення питання формування соціального інституту з молодого покоління, головним завданням цих миротворчих рухів упродовж 1990-х років було прищеплення правильного ставлення до проблем насильства на національному, міжнародному, релігійному ґрунті, ставлення до збройних конфліктів, агресії, тероризму, прозорості торгівлі зброєю тощо.

Ця тенденція миротворчого дитячого та молодіжного руху продовжилася у 2000-х роках та залишається актуальною до сьогодні.

Варто зауважити, що нині на рівні держави миротворча діяльність регулюється Законом України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» (Закон № 613-XIV, 28 грудня 2015). Цим Законом окреслено мету миротворчої діяльності, яка полягає у запобіганні виникненню міждержавних або внутрішніх конфліктів, врегулюванні або створенні умов для врегулювання міждержавних, а також внутрішніх конфліктів, забезпеченні безпеки і прав людини, подоланні наслідків військових конфліктів, відновленні та збереженні миру, усуненні загрози миру, порушень миру тощо (Закон № 613-XIV, 28 грудня 2015).

Наголосимо, що на сучасному етапі розвитку нашої держави важлива роль у становленні миротворчого руху належить саме громадським організаціям, які є посередником діалогу між державою та молодим поколінням. Серед них «Громадського об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій і інвалідів війни», «Гвардія», «Київська регіональна організація миротворців» та ін. Наприклад, «Громадське об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій і інвалідів війни» разом з місцевими управліннями освіти поширюють миротворчий проєкт «Школи миру та молодого миротворця» – це тематичні заходи, які організуються при загальноосвітніх школах України. Наприклад, лише в м. Харкові у 2019 р. активну участь брали 136 шкіл. Загалом метою діяльності названих громадських організацій та інших є підвищення рівня національно-патріотичного виховання молоді на основі формування позитивного іміджу захисника України, прищеплення бажання молодому поколінню жити у дружбі та мирі з усіма країнами світу тощо.

В Україні існують також гендерні миротворчі організації. Зокрема, «Центр. Розвиток демократії», залучає дівчат та молодих жінок до миротворчої діяльності, сприяє розвитку їхніх лідерських якостей, навичок, публічних виступів, ознайомлює з принципами підтримки миру на основі міжнародного та українського законодавства, яке захищає права дівчат і жінок. Центром організується міжнародний обмін між однолітками-дівчатами, з просвітницькою метою попередження насильства та просування культури миру.

Відзначимо, що діяльність вище зазначених та інших громадських миротворчих організацій та осередків регулюється Конституцією України (Конституція України), законами України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (Закон № 2558-III, редакція від 01 січня 2020 р.), «Про позашкільну освіту» (Закон № 1841-III, редакція від 22 травня 2021 р.), «Про громад-

ські об'єднання» (Закон № 4572-VI, редакція від 22 травня 2021 р.), «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (Закон № 281-XIV, редакція від 22 травня 2021 р.), «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (Закон № 2998-XII, редакція від 22 травня 2021 р.). Законодавче врегулювання миротворчої діяльності в Україні дає змогу молодому поколінню стати повноцінним соціальним інститутом, вибудовувати довгострокові партнерські взаємодії між державою та суспільством.

Висновки. Отже, досліджено, що становлення і розвиток миротворчого дитячого та молодіжного руху в Україні сягає кінця XIX ст. та пов'язаний з діяльністю українських січово-сокільських товариств («Сокіл», «Січ»). Установлено, що у 10–20-х роках XX ст. миротворчий дитячий та молодіжний рух пов'язаний з появою скаутингу в країні («Пласт»), діяльністю Студентських товариств та церковно-громадських товариств (Марійське товариство молоді, Марійське товариство для української шкільної молоді та ін.). У 20–30-ті роки XX ст. миротворчий дитячий та молодіжний рух пов'язаний переважно з «піонерським рухом», проте свою миротворчу діяльність проводили національно-патріотичні молодіжні осередки (Карпатський лешатий клуб, «Луг», Союз Української поступової молоді імені М. Драгоманова «Каменярі», «Орли» та ін.). З'ясовано, що у 1940–1950-ті роки миротворча дитяча та молодіжна діяльність в Україні набула нового темпу розвитку, що пов'язано зі співпрацею УРСР та ООН. Визначено, що в Україні у період 1960–1980-х років міжнародні ідеали становлення миру перегукувалися з «радянським патріотизмом». Починаючи з 1980–1990-х рр. з'являються національно-патріотичні осередки молоді, які займалися просвітницькою діяльністю щодо питання миру в країні («Товариство Лева», «Оберіг», «Поступ» та ін), ця тенденція набула розвитку й у 2000-х роках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Т.В. Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина XX – початок XXI століття) : дис. ... д-ра філ. : 011 / Харків. нац. пед. унів. ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2021. 303 с.
2. Близнюк І.В. Погляди науковців на витоки та періодизацію сучасного молодіжного руху в Україні. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 162. С. 104-107. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/7032> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
3. Енциклопедія історії України. В 10 т. Том 2 / Редкол. В. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ : видавництво «Наукова думка», 2014. 688 с.
4. Кожушко А.М. Реформування Організації Об'єднаних Націй та розвиток міжнародних відносин у 90-х роках XX – початку XXI століття : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / Луганськ. універ. ім. Т. Шевченка. Старобільськ, 2017. 206 с.
5. Коляда Н.М. Соціокінетика дитинства як наука про дитячий рух: особливості становлення та розвитку. *Педагогічні науки*. Вип. LXX. Том 2. 2016. С. 140-144.
6. Конституція України : законодавство України, редакція 01 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).

7. Лісовець О.В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України. 2011. 256 с.
8. Лук'янюк В. Цей день в історії. Вступ України в ООН. 2001. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0822Q/> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
9. Про громадські об'єднання : Закон України редакція редакція від 22 травня 2021 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
10. Про молодіжні та дитячі громадські організації : Закон України редакція від 22 травня 2021 р. № 281-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14#Text> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
11. Про позашкільну освіту : Закон України редакція від 22 травня 2021 р. № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
12. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України редакція від 01 січня 2020 р. № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
13. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України редакція від 22 травня 2021 р. № 2998-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
14. Рекомендації про виховання в душі міжнародного взаєморозуміння. Співробітництва і миру та виховання в душі поваги прав людини й основних свобод : Верховна Рада України. Документ № 995_863 від 19 листопада 1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_863#Text (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
15. Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки : Закон України від 28 грудня 2015 року № 613-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14#Text> (дата звернення: 10 червня 2021 р.).
16. Стоцький Я. Становлення і розвиток Марійських товариств (дружин) у структурі УГКЦ: минуле і сучасне. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Історія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 2, ч. 1. С. 135-142. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12521> (дата звернення: 20 червня 2021 р.).
17. Церковник С.І. Становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій східної Галичини в другій половині XIX – першій половині XX століття: історико-правовий вимір : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.01 / Львівськ. держ. універ. внутр. справ. нац. унів. «Львівська політехніка». Львів, 2017. 211 с.
18. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2015. URL: <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780080970875/international-encyclopedia-of-the-social-and-behavioral-sciences> (дата звернення: 10 червня 2021 р.).

REFERENCES

1. Bondar T.V. Hromadsko-prosvitnytska diialnist Tovarystva «Znannia» v Ukraini (druga polovyna XX – pochatok XXI stolittia) [Public and educational activities of the «Knowledge» Society in Ukraine (second half of the XX – beginning of the XXI century)] : dys. ... d-ra fil. : 011 / Kharkiv. nats. ped. univ. im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 2021. 303 s. [in Ukrainian]
2. Blyzniuk I.V. Pohliady naukovtsiv na vytoky ta periodyzatsiiu suchasnoho molodizhnoho rukhu v Ukraini. Kultura narodov Prychernomoria. [Scholars' views on the origins and periodization of the modern youth movement in Ukraine]. 2009. № 162. S. 104-107. [Electronic resource] URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/7032> (data zvernennia: 20 chervnia 2021 r.). [in Ukrainian].
3. Entsyklopediia istorii Ukrainy. [Entsyklopediia istorii Ukrainy]. V 10 t. Tom 2 / Redkol. V. a. Smolii (holova) ta in. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. Kyiv : vydavnytstvo «Naukova dumka», 2014. 688 s. [in Ukrainian].
4. Kozhushko A.M. Reformuvannia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii ta rozvytok mizhnarodnykh vidnosyn u 90-kh rokakh XX – pochatku XXI stolittia [Reforming of the United Nations and development of international relations in the 1990s of the XX – the early of the XXI century]: dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.02 / Luhansk. univer. im. T. Shevchenka. Starobilsk, 2017. 206 s.
5. Koliada N.M. Sotsiokinyetika dytynstva yak nauka pro dytiachyi rukh: osoblyvosti stanovlennia ta rozvytku [Sociokinetics of childhood as a science of children's movement: features of formation and development]. Pedahohichni nauky. Vyp. LKhKh. Tom 2. 2016. S. 140-144. [in Ukrainian].
6. Konstytsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: zakonodavstvo Ukrainy, redaktsiia 01 sichnia 2020 r. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Lisovets O.V. Teoriia i metodyka roboty z dytiachymy ta molodizhnymy orhanizatsiiamy Ukrainy. [Theory and methods of working with children's and youth organizations of Ukraine]. 2011. 256 s. [in Ukrainian].
8. Lukianiuk V. Tsei den v istorii. Vstup Ukrainy v OON. [This day in history. Ukraine's accession to the UN] 2001. [Electronic resource] URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0822Q/> [in Ukrainian].
9. Pro hromadski obiednannia [About public associations] : Zakon Ukrainy redaktsiia redaktsiia vid 22 travnia 2021 r. № 4572-VI. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> [in Ukrainian].
10. Pro molodizhni ta dytiachi hromadski orhanizatsii [About youth and children's public organizations] : Zakon Ukrainy redaktsiia vid 22 travnia 2021 r. № 281-XIV. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> [in Ukrainian].
11. Pro pozashkilnu osvitu [About extracurricular education] : Zakon Ukrainy redaktsiia vid 22 travnia 2021 r. № 1841-III. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> [in Ukrainian].
12. Pro sotsialnu robotu z simiamy, ditmy ta moloddu»: Zakon Ukrainy redaktsiia vid 01 sichnia 2020 r. № 2558-III. [About social work with families, children and youth] : [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> [in Ukrainian].

13. Pro sprianniia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini [On promoting the social formation and development of youth in Ukraine] : Zakon Ukrainy redaktsiia vid 22 travnia 2021 r. № 2998-XII. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> [in Ukrainian].

14. Rekomendatsii pro vykhovannia v dusi mizhnarodnoho vzaiemorozuminnia. Spivrobotnytstva i myru ta vykhovannia v dusi povahy prav liudyny y osnovnykh svobod [Recommendations on education in the spirit of international understanding. Cooperation and peace and education in the spirit of respect for human rights and fundamental freedoms] : Verkhovna Rada Ukrainy. Dokument № 995_863 vid 19 lystopada 1974 r. [Electronic resource] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_863#Text [in Ukrainian].

15. Pro uchast Ukrainy v mizhnarodnykh operatsiiah z pidtrymannia myru i bezpeky [On Ukraine's participation in international peacekeeping and security operations] : Zakon Ukrainy vid 28 hrudnia 2015 roku № 613-XIV. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14#Text> [in Ukrainian].

16. Stotskyi Ya. Stanovlennia i rozvytok Mariiskykh tovarystv (druzhyn) u strukturі UHKC: mynule i suchasne. [Formation and development of the Marian societies (wives) in the structure of the UGCC: past and present]. Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. Istorii. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka, 2018. Vyp. 2, ch. 1. S. 135-142. [Electronic resource] URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12521> [in Ukrainian].

17. Tserkovnyk S.I. Stanovlennia ta funktsionuvannia ukrainskykh naukovykh, hromadskykh ta kulturno-osvitnikh instytutsii skhidnoi Halychyny v druhii polovyni XIX – pershii polovyni XX stolittia: istoryko-pravovyi vymir. [Formation and functioning of Ukrainian scientific, public and cultural-educational institutions of eastern Galicia in the second half of the XIX - first half of the XX century: historical and legal dimension] : dys. ... kand. iur. nauk : 12.00.01 / Lvivsk. derzh. univer. vnutr. sprav. nats. univ. «Lvivska politehnika.». Lviv, 2017. 211 s. [in Ukrainian].

18. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2015. [Electronic resource] URL: <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780080970875/international-encyclopedia-of-the-social-and-behavioral-sciences>.